

Echt gebeurd bij de sigarenfabrieken van Ritmeester

Louis Bracco Gartner (sigmann@ziggo.nl)

Ieder bedrijf, zoals ook elke familie, heeft wel zijn sterke verhalen die op nieuwjaarsrecepties of verjaardagen verteld worden: van visserslatijn en licht overdreven versies zal dan regelmatig sprake zijn, niet echter bij onderstaande anekdotes. Maar eerst een kleine inleiding over de geschiedenis.

Grootvader van Schuppen had een manufacturenbedrijf en voor de vierde zoon, Jochem was geen plaats meer achter de toonbank. Hij ging werken als volontaire bij een tabaksplanter in de Betuwe en ging na twee jaar zelfstandig verder door een tabakskerverij te beginnen in Veenendaal. Dat was geen succes maar toen hij overstapte naar de sigaar deed hij goede zaken. De groei kwam pas echt tot stand nadat toen tijdens de 1ste WO gekozen werd gekozen voor het merk Ritmeester omdat in de buurt van Veenendaal veel militairen gelegerd waren. De kranige militair op de blikken, kisten en sigarenbandjes sloeg aan maar werd na 1918, toen men anders tegen militairen ging aankijken, vervangen door een brave, zeventiende-eeuwse ruiter met pluimhoed en sjerp.

We spraken vroeger wel eens van een maandagmorgen auto wanneer daar altijd wat aan markeerde, maar in de sigarenindustrie was het niet veel beter. Op maandagmorgen was de sfeer bij Ritmeester alles behalve vriendelijk. De een had nog meer last van een kater dan de ander, feesten konden ze daar wel. Men nam de tijd om te dobbelen of te gokken om konijnen en het maken van sigaren kwam op de tweede plaats. Ook lieten de sigarenmakers, tenminste die in Veenendaal, wat geld uit het raam naar beneden zakken en bij het omhoog halen van het touw zat er dan een fles jenever aan. De kastelein van de hoek zorgde ook buiten café tijd goed voor zijn klanten. Het verhaal gaat dat er ook haringen gekocht werden om de flauwe smaak weg te werken maar als de baas binnenkwam werden die tijdelijk in de stelenkist opgeborgen. Ook op de dinsdag had men nog de naweeën van het weekend en hadden de sigarenmakers het oude ritme nog niet te pakken. Woensdag kwam er schot in want met het weekend voor de deur moest er wel geproduceerd worden anders werd er aan het eind van de week minder ontvangen in het loonzakje.

In 1939 werkten er al 1750 mensen bij Ritmeester er werden er per jaar 106.000.000 sigaren geproduceerd. Als we kijken naar de totale sigarenproductie in dat jaar in Nederland, nl. 1.678.000.000 stuks, dan heeft Ritmeester daar een belangrijk aandeel in gehad.

Na het overlijden van Jochem van Schuppen in 1941, broer van Marinus en medeoprichter van Ritmeester, moest qua opvolging een oplossing gevonden worden voor de zes zonen van Jochem en de twee zonen van Marinus. De twee zonen van Marinus, Frans en Hendrik en de oudste zonen van Jochem, Wouter en Arie kregen de leiding over het Ritmeesterconcern. De zonen Hendrik en Jochem jr. van Jochem sr. stichtten de Panterfabriek en de zonen Jan en Gerrit van Jochem gingen het merk Schimmelpenninck voeren in Wageningen.

Ook Frans van Schuppen, gedurende vele jaren het boegbeeld van de Ritmeester sigarenfabrieken, ja in meervoud want ze hadden inmiddels vier vestigingen, heeft het ambacht met vallen en opstaan moeten leren. In zijn tweede jaar bij het bedrijf werd Frans naar de fabriek gehaald en begon te enthousiast aan zijn eerste tabakscampagne door vele Vorstenlandensigaren achter elkaar te roken. Het gevolg: ziek en drie dagen op alleen sinaasappelen leven. Frans moest alle afdelingen van het bedrijf doorlopen en had een gruwelijke hekel aan het plakken van etiketten op de sigarenkisten. Ook mocht hij met zijn oom Jochem mee naar de tabaksveiling in Amsterdam. Hij kreeg de restrictie voor een partij Sumatraomblad niet meer te betalen dan 67 cent het halve pond. Frans dacht handig te zijn en stelde bij 65 cent een ultimatum: "als jullie het er niet voor geven ga ik weg". Het laconieke antwoord was: "dan blijf je voortaan maar lekker thuis, ventje".

Meer anekdotes uit het veelzijdige leven gingen over Frans en zijn liefde voor de schrijvers Graham Greene en Jan de Hartog. Vanwege het boek van de laatste auteur heeft Frans in de oorlogsjaren het merk Hollands Glorie op de markt gebracht. Als directeur van Ritmeester moest je natuurlijk ook zelf aan paardrijden doen; hij wilde vroeger altijd al stalhouder worden. Frans en paardrijden waren het niet helemaal. Op een middag werd hij zelfs tot vier keer toe uit het zadel gewipt. Naast zijn gelukkigste dag in zijn leven, de dag van zijn huwelijk, bracht hij de ongelukkigste dag door op een berg in Zwitserland toen de gids zijn voet verstuurde en het gezelschap dacht dat het zonder gids ook wel ging, nee dus.

Het was ook in 1939 dat Koningin Wilhelmina vrij onverwachts de fabriek een bezoek bracht. Vanwege de mobilisatie moesten veel sigarenmakers dienst gaan doen, en Veenendaal werd een garnizoensstad, die in de zgn. Grebbe–linie lag en voor een groot deel onder water kon komen te staan. Rond de fabriek werd dan ook een houten damwand geplaatst. Koningin Wilhelmina, gekleed in een lange legerjas, had geen belangstelling voor de fabricage van sigaren, maar wilde vanaf een plat dak, dat alleen via een venster te bereiken was, de omgeving in ogenschouw nemen. Op haar aandringen werd er een plank aangedragen die als loopplank fungeerde en resoluut sloeg ze alle verdere hulp af en klom door het raam naar buiten.

Bron:

Amerongen, W. van, "Ritmeester Intimus" ruim een eeuw Sigarenfabriek. Kool, Veenendaal, 1988.

Elseviers weekblad 3 mei 1952

Anecdotes over de sigarenfabriek van Ritmeester op blz.42

Pijpen die betrekking hebben op de mobilisatie van 1914. Zie blz. 45